

İLKÇAĞ MEDENİYETLERİ

Mezopotamya Uygarlıkları

SÜMERLİLER

AKADLILAR

ELAMLILAR

BABİLLER

ASURLULAR

Anadolu Uygarlıkları

HATTİLER

HİTİTLER

FRİGLER

LİDYALILAR

İYONLULAR

URARTULAR

MISIRLILAR
UYGARLIĞI

ÇİN
UYGARLIĞI

HİNT
UYGARLIĞI

ROMA
İMPARATORLUĞU

BÜYÜK İSKENDER
İMPARATORLUĞU

İran Uygarlıkları

MEDLER

PERSLER

Doğu Akdeniz Uygarlıkları

FENİKELİLER

İBRANİLER

Ege Uygarlıkları

GİRİT

MİKEN

YUNAN

MEZOPOTAMYA MEDENİYETİ

Güneydoğu Anadolu'dan, Basra Körfezi'ne kadar uzanan Fırat ve Dicle Nehirleri arasındaki bölgeye “iki nehir arası” anlamına gelen “Mezopotamya” denmiştir.

Bu bölge;

- * verimli toprakları olması,
- * iklim şartlarının uygun olması,
- * göç yolları üzerinde olması,
- * ticaret yolları üzerinde olması

gibi sebeplerle tarih boyunca sık sık istila ve göçlere sahne olmuştur.

Mezopotamya'nın siyasi tarihi “Sümerler” ile başlamış daha sonra Akadlar, Elamlar, Babiller ve Asurlar bu bölgede devletlerini kurmuşlardır.

Mezopotamya Uygarlığı'nın temellerini Sümerler atmış, bu uygarlık diğer Mezopotamya devletleri tarafından benimsenmiş ve geliştirilerek Ön Asya'ya yayılmıştır.

Mezopotamya medeniyetleri bölgede taş olmadığı için evlerini ve tapınaklarını kerpiçle yapmışlardır. Bu yüzden eserleri günümüze ulaşamamıştır.

MEZOPOTAMYA UYGARLIKLARI

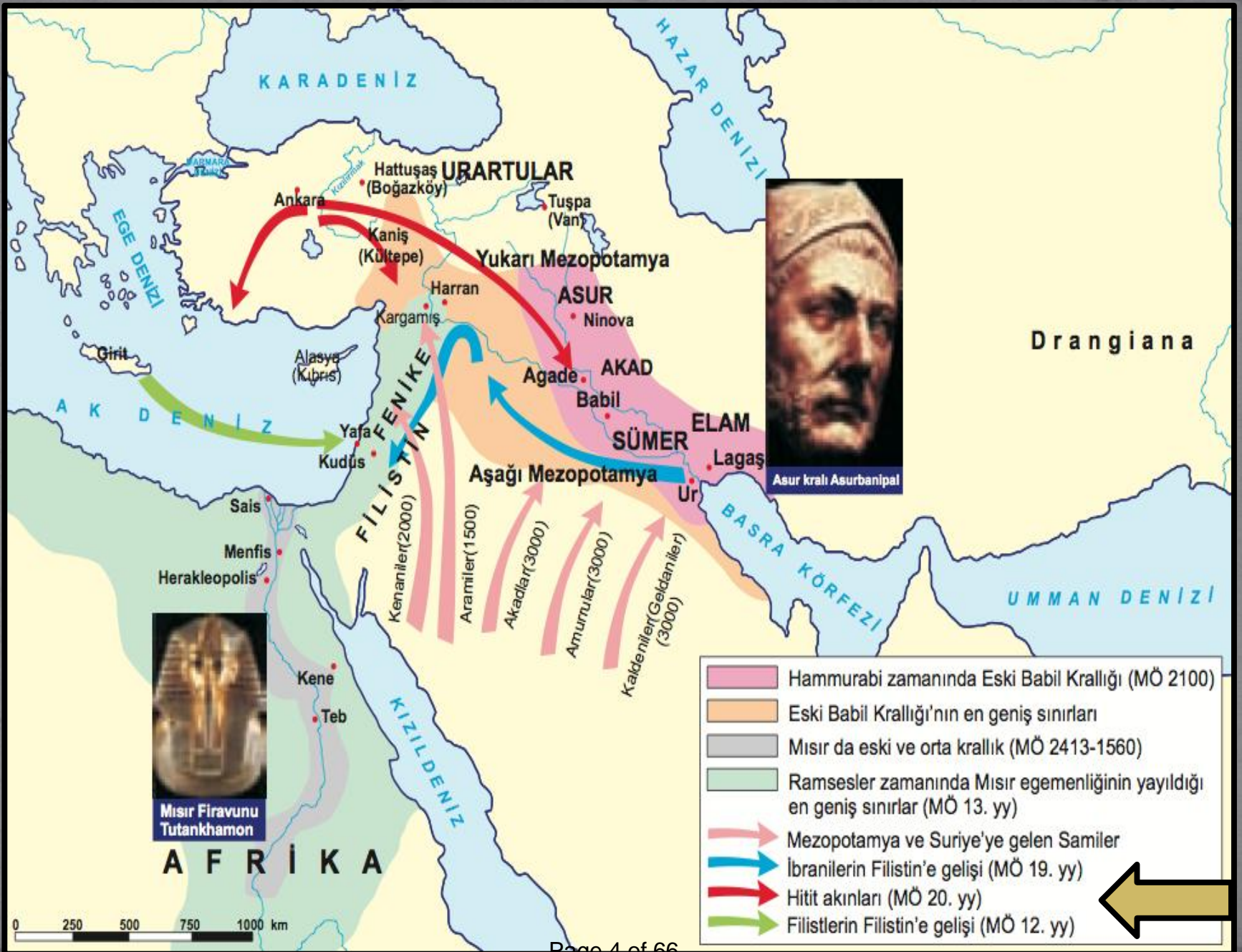
SÜMERLER

ASURLULAR

AKADLAR

ELAMLAR

BABİLLER

1) SÜMERLER

(MÖ.3000 – MÖ.2200)

- 1) Birbirinden bağımsız SİTE denilen şehir devletleri halinde yaşadılar.
- 2) En önemli şehirleri; Ur, Uruk, Kiş ve Lagaş'tır.
- 3) Bu şehir devletleri ENSİ veya PATESİ denilen Rahip-krallar tarafından yönetiliyordu. Hükümdarlık babadan oğula geçirdi.
- 4) Krallar ve Rahipler üst sınıfı oluşturuyordu. Halk ; Soylular,Hürler ve Köleler olarak üç sınıfa ayrılmıştı.
- 5) Çok tanrılı inanca sahip Sümerlerin tapınaklarına ZİGGURAT denirdi. Ahiret inançları yoktu.
- 6) Her erkek asker sayılırdı. Orduları, yaya ve arabalı askerlerden oluşuyordu.
- 7) Zengin ve uygarlıkta ileri olmalarından dolayı sürekli saldırıya uğramışlardır. Bu nedenle askerliğe ve ordu'ya önem vermişlerdir.
- 8) Mimaride sütun, kemer ve kubbeyi kullandılar.
- 9) Elamlar tarafından yıkılmışlardır.

Ziggurat tapınağı hem yönetim merkezi hem maliye hem de eğitim verilen bir merkezdi.

ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

1) "Çivi Yazısı" denilen, tarihte bilinen **İlk yazıyı** Sümerler bulmuşlar ve böylece "Tarih Çağlarına" geçen ilk kavim olmuşlardır. (MÖ. 3200)

2) Tarihte **İlk yazılı hukuk kuralları** Lagaş şehri kralı "Urukagina" tarafından oluşturulmuştur. (**Urgakina Kanunları**) Bu yazılı kanunlar "fidye ve bedel" sistemine dayanıyordu.

3) Sümerlerin en önemli edebiyat eserleri; Gılgamış Destanı, Yaradılış Destanı ve Tufan Hikayesi'dir.

4) Sümerler Matematik ve Geometrinin temellerini atmışlardır. Dört işlemi bulmuşlar, dairenin alanını hesaplamışlar, çarpma ve bölme cetvelleri yapmışlar.

5) Sümerler gök cisimlerinin hareketleri ile insanların hayatları arasında bir ilişkinin olduğunu düşünmüşler, bu yüzden gök cisimlerini inceleyerek **ilk Ay Takvimini ve "Burçları"** bulmuşlardır. Bu durum Astronomi ile uğraştıklarının bir göstergesidir.

6) **İlk üretim, ilk tekerlek ve Saban'ın** kullanımı Sümerler tarafından yapılmıştır.

Önemli: Sümerlerin Mezopotamya'ya Orta Asya'dan geldikleri Türk olabilecekleri tahmin edilmektedir.

GILGAMIŞ DESTANI

Tarihte bilinen en eski yazılı destandır. Sümer Şehir Devletlerinden olan Uruk Kralı Gılgamış'ın ölümsüzlüğü arayışının destanıdır. Gılgamış'ın en yakın dostu Endiku'nun Ölümünün ardından, ölümsüzlüğü arayışını konu edinmiştir. Akad dilinde çivi yazısı ile yazılmıştır. Günümüze ancak 12 kil tablet ulaşabilmiştir.

Gılgamış'ın ölümünden çok sonra yazıldığı ileri sürülmüştür. Sümerlerin yaşayışları hakkında bilgi vermesi yanında destanın en önemli özelliğinin Kur'an, İncil ve Tevrat'ta da yer alan "Tufan" öyküsüdür. (Hz. Nuh'un Tufanı) Destanda Gılgamış, yarı Tanrı yarı insan ve yenilmez bir savaşçı olarak tasvir edilmiştir. Ölümsüzlüğe ulaşamayan Gılgamış, Tanrı Enlil'in öğütleri ile "insanın ancak büyük bir ad bırakmakla ölümsüzlüğe erişebileceğini" ve bilgeliğin "dünyanın nimetlerinden yararlanmak" anlamına geldiğini kabul eder.

2)- AKADLAR (MÖ.2350 – 2150)

- 1) Samiler tarafından Mezopotamya'nın orta kısmında kurulmuştur.
 - 2) Kurucuları Sargon, başkentleri Agade'dir. (Tapınaklarına da Agade denilirdi.)
 - 3) İlk **sürekli ve düzenli orduları** kurmuşlardır.
 - 4) Tarihte bilinen **ilk büyük imparatorluğu** kurdular.
 - 5) Elam, Asur, Doğu Anadolu'nun bir bölümü ve Akdeniz'e kadar uzanan ülkeleri fethettiler.
 - 6) Akad İmparatorluğu çeşitli kavimlerden kurulmuştur.İç ayaklanmalar ve dış saldırılar Akadları zayıflatmıştır.
 - 7) Sümerler Akadlar'a son vermiştir.
- En önemli mimari eserleri **Zafer Anıtı**'dır.

SARGON

3)- ELAMLILAR (MÖ. 3000-MÖ.640)

1) Mezopotamya'nın dışında kalmasına rağmen Mezopotamya uygarlığı sayılır.

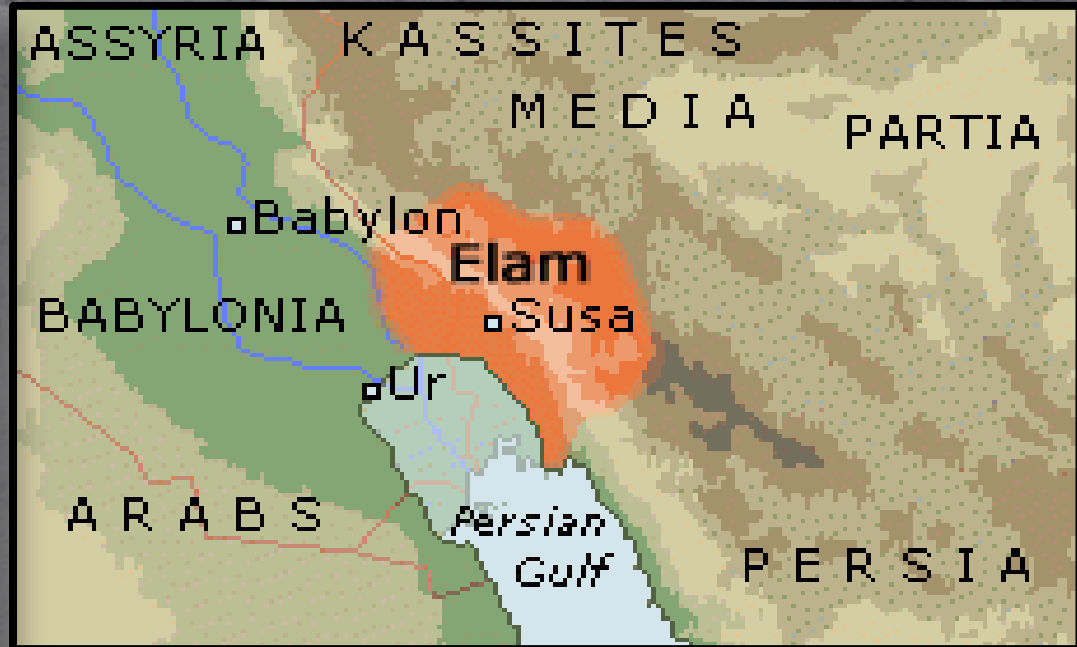
2) Şehir devletleri kurarak, ayrı ayrı prenslikler halinde yaşamışlar, MÖ.3000 yıllarında Sus şehri prensi diğer siteleri yönetimi altına alarak krallık kurmuştur.

3) Başkentleri Sus'dur.

4) Maden işçiliğinde de çok gelişmişlerdir.

5) Bilim ve teknikte ileri olmamalarına rağmen, güzel sanatlar ve süsleme alanında gelişmişlerdir.

6) Asurlular tarafından yıkılmışlardır.

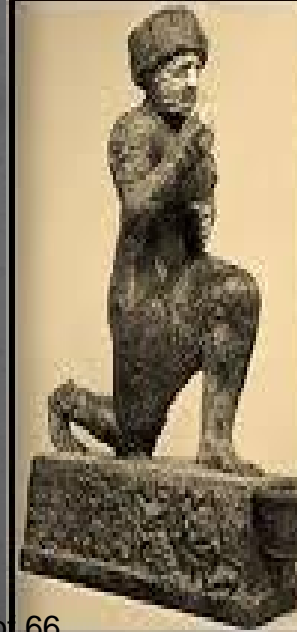

4)- BABİLLİLER (MÖ.2100-MÖ. 539)

- 1) Arabistan'dan çıkan Samilerin bir kolu olan " Amurrular" tarafından kurulmuştur.
- 2) Siyasi tarihleri I.Babil ve II.Babil olarak iki dönemden oluşur.
- 3) I.Babil devletinin en ünlü hükümdarı Hammurabi 'dir. Başkentleri Babil'dir.
- 4) Hammurabi, devletin gücünü orduya dayandırarak ilk " Mutlak Krallığı" kurmuştur.
- 5) Hammurabi, ilk Anayasa olarak bilinen "Hammurabi Kanunlarını" oluşturdu.
- 6) Çok tanrılı din inancına sahiptirler. En büyük tanrıları " Marduk "tur.
- 7) Ücretli askerlerden oluşan düzenli orduları vardır.
- 8) Mimaride çok gelişmişlerdir.
Babil Kulesi ve Babil'in Asma Bahçeleri
- 9) Sümerlerin bulduğu 60 tabanlı matematiği 10 tabanlıya dönüştürerek, günümüz matematiğinin temelini oluşturmuşlardır.

Babylon's King Hammurabi code of laws.

HAMMURABİ KANUNLARI

- Mezopotamya'da yaratılan,tarihin en eski ve en iyi korunmuş yazılı kanunlarından biridir.
- Çivi yazısı ile yazılmış olan kanunlar 282 maddedir, 13 rakamının uğursuz olması düşüncesiyle 13. maddenin yazılmadığı, 33 maddenin ise okunamayacak durumda olduğu ileri sürülmüştür. Akatça dilinde yazılmıştır.
- Kısasa Kısas esasına dayalı olduğu ileri sürülmüştür.
- Hammurabi, kendisine bu kanunları yazdırmanın güneş tanrısı Şamaş'ın olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla kanunlar da tanrı sözü sayılıyordu.

- Bir kimse bir eve girerek delik açarsa, o deliğin önünde ölümle cezalandırılır ve gömülür.
- Bir evde yangın çıkar ve oraya yangını söndürmeye gelen bir kimse evin sahibinin malında göz gezdirip evin sahibinin malını alırsa, kendisi de aynı ateşe atılır.
- * Bir adam bir çocuğu evlatlık alır ve oğlu olarak ona ismini verirse ve onu besleyip büyütürse, büyümüş bu çocuk bir daha geri istenemez.

Babil'in Asma Bahçeleri

Babil Kulesi

5) ASURLULARAR (MÖ.2000 – MÖ.612)

1)Asur ülkesi; yukarı Mezopotamya'da Dicle ve Büyük Zap ırmağı arasında kuzeyi ve doğusu dağlarla çevrili bölgedir.

2)Asya kökenli kavimlerle ve Samilerin karışmasıyla Asur milleti ortaya çıktı.

3)Başkentleri Ninova, bilinen ilk kralları Ilişuma'dır.

4)Anadolu'da Kapadokya'dan İran içlerine kadar, İran körfezi ve Mısır'a kadar sınırlarını genişlettiler.

5)Daimi ordulara sahiptiler. Ön-Asya'da ilk atlı birlikleri kurdular.

6)Askeri bir imparatorluk özelliği göstermişlerdir. Bu yüzden ceza yasaları oldukça ağırdır.

7)Ekonomilerinin temeli ticarete dayanır. Alishar ve Boğazköy ile Kayseri yakınlarındaki Kültepe’de kurdukları ticaret kolonisi (Kaniş– Karum) ile “Kara Kolonici” bir devlet özelliği de göstermişlerdir.

8)Sümerlerin Çivi Yazısı'nı kullanmışlardır.

Önemli: Çivi yazısını Anadolu’ya (KAYSERİ-Kültepe Tabletleri) taşıyarak Anadolu’nun Tarih Çağları’na geçmesini sağlamışlardır.

9)İlk kütüphaneyi Ninova’da kurdular.

10)Çok tanrılı din inancına sahip olup en önemli tanrıları “Asur” dur.

11)Nemrut Tapınağındaki Arslan heykelleri Asurlulara aittir.

12)Asurlular’a Medler ve Babilliler son vermiştir.

ANADOLU MEDENİYETLERİ

Anadolu, Asya kıtasının en batısında yer aldığından “Küçük Asya” diye adlandırılan bu coğrafi bölgeye Romalılar “Güneşin doğduğu yer” anlamına gelen “Anatolia” demiştir. Anadolu tarih boyunca birçok göç ve istilaya uğramıştır.

Bunun nedeni:

- 1- Üç tarafının denizlerle çevrili oluşu,
- 2- Avrupa ve Afrika arasında deniz ve karadan kolayca bağlantı kurulması
- 3- Olumlu iklim şartları, verimli toprakları bol su kaynaklarına sahip olması

Önemli: Birçok farklı uygarlığın izlerini barındıran bir nevi “uygarlıklar beşiği” "açık hava müzesi" konumundadır.

ANADOLU MEDENİYETİNİN GELİŞME NEDENLERİ

- 1- Göçler ve istila amacıyla gelen topluluklar sahip oldukları kültür ve medeniyeti Anadolu'ya taşıdılar.
- 2- Anadolu'nun Mısır, Ege ve Yunan Medeniyetlerine yakın bir konumda olması bu medeniyetlerden etkilenmesini sağlamıştır.

ANADOLU'DAKİ ÖNEMLİ MERKEZLER Anadolu'da yapılan arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan en önemli yerleşim yerleri; Kültepe (Kayseri), Ahlatlıbel, Gordion (Ankara), Troia (Çanakkale), Alişar (Yozgat), Alacahöyük (Çorum), Beycehöyük (Denizli), Tarsus (Mersin), İkiztepe (Samsun), Karaoğlan (Ankara), Norşuntepe (Elazığ), Demircihöyük (Eskişehir), Semahöyük (Antalya)'dır.

ANADOLU UYGARLIKLARI

HİTİT

HATTİLER

URARTU

FRİG

İYON

LİDYA

1) HATTİLER (MÖ.2500-MÖ.1700)

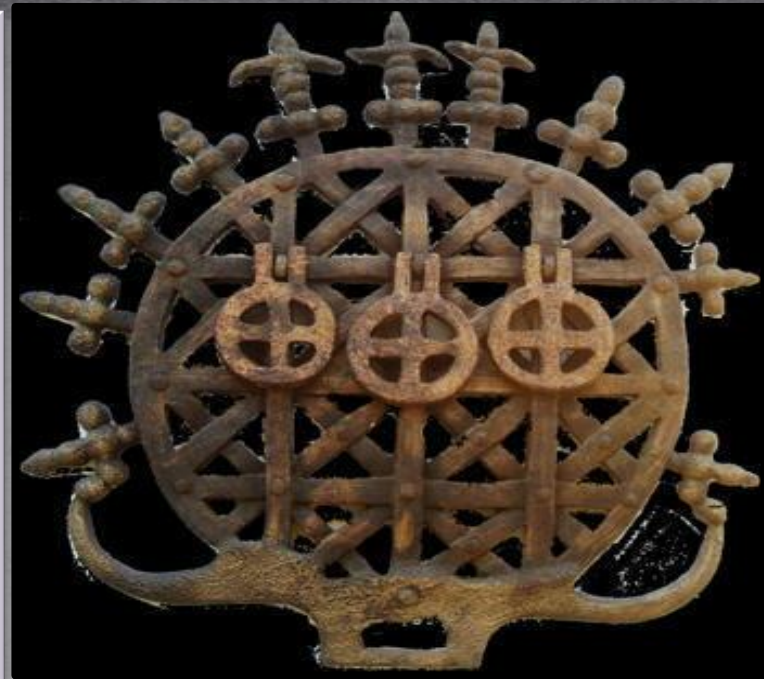
- 1) Haklarında fazla bir bilgiye sahip değiliz.
- 2) Göçler sonucu Anadolu'ya gelip burada büyük bir medeniyet kurmuşlardır.
- 3) Hititlerden önce ilk siyasi birliği kuranların Hattiler olduğu ileri sürülmüştür.
- 4) En önemli eserleri, Alacahöyük'te ortaya çıkan, güneş kursları, altın kupalar ve heykellerdir.
- 5) Hattilere ait eserlere, Anadolu'nun değişik yörelerinde rastlanması, Hatti uygarlığının geniş bir alana yayıldığına göstergesidir.
- 6) Hititleri birçok açıdan etkilemişlerdir.

2) HİTİTLER

(MÖ.1700-MÖ.700)

- 1) Anadolu'ya Kafkaslardan geldikleri tahmin edilmektedir.
- 2) Kapadokya bölgesinde kurulmuştur.
- 3) Başşehirleri **Hattuşaş** (Boğazköy)'dür.
- 4) Krallıkla yönetilmiştir. Kral hem başkomutan, hem baş yargıç, hem de başrahipti.
- 5) Hititler'de asillerden oluşan **Pankuş** denilen bir meclis vardı. Bu meclis kralın yetkilerini kısıtlayabiliyordu.
- 6) Hititlerde kraldan sonra en yetkili kişi **Tavananna** denilen kraliçeydi.
- 7) Çok tanrılı dinleri vardır. Bu sebeple Hitit ülkesine “Bin tanrı ili” denirdi.(Hititler kendi tanrılarında başka Ön Asya tanrılarına, Lidyalı ve Yunan tanrılarına da tapındılar.)
- 8) Hititler kayaları düzleştirerek, tanrı kabartmaları yapmışlardır.(İvriz ve Yazılıkaya Kabartmaları)
- 9) Heykeltçilik ve kabartmacılık gelişmiştir. “Hitit Güneşi” heykeli meşhurdur.
- 10) Hititler Asurlular tarafından yıkıldılar.

11) Çivi yazısının yanında **Hiyeroglif** (resim yazısı) yazısını kullandılar. Anadolu'da "Tarih Çağlarına" geçen "ilk" kavim olmuşlardır.

12) Hitit kralları öldükten sonra Tanrılarına hesap vereceklerine inanırlardı. Bu yüzden dönemlerine ait olayları, başarıları gibi başarısızlıklarını da Anallara (yıllıklara) yazdırırlardı. Böylece tarihte bilinen ilk "Tarih Yazıcılığı" kavramı ortaya çıkmıştır.

13) Halk genellikle Asiller, Rahipler, Hürler ve Köleler olarak sınıflara ayrılmıştı. Sınıflar arası geçiş vardı.

14) Hititler Suriye toprakları için Mısır ile yaptıkları savaş sonucunda MÖ.1280'de Kadeş Antlaşmasını imzaladılar.

Önemli: Bu antlaşma tarihte bilinen ilk antlaşmadır.

15) Tarihte bilinen ilk "Medeni Kanunu" yaptıkları, cezaların genellikle bedel ödeme esasına dayandığı, kölelere mülkiyet hakkı tanındığı da belirtilmiştir.

Hitit İmparatorluğu ile Mısır Arzvaltı Yapılan Kadeş Antlaşmasını Mısır Eşiğünde - Hititçe (MÖ. 1280) İstanbul Arkeoloji Müzesi

Fotoğraf 2.12: Hattuşaş Antik Kalıntıları

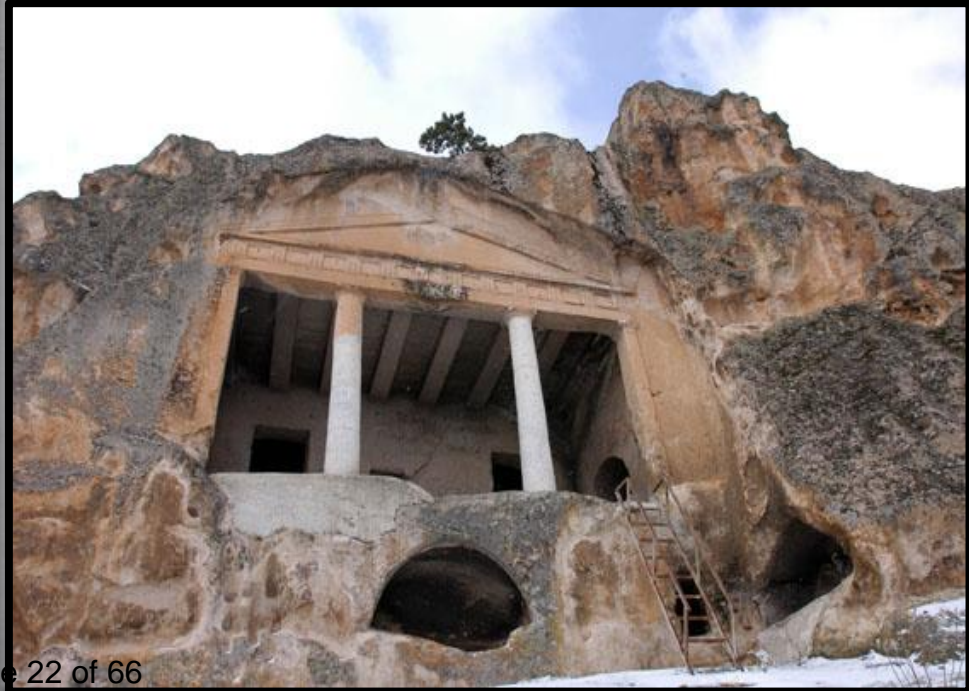
HİTİT BOĞA HEYKELİ

HİTİT SFENKSİ

3) FRİGLER (MÖ. 800-MÖ.676)

- 1) Sakarya nehri çevresinde yıllarında devlet kurdular.
 - 2) Bilinen ilk kralı **Gordias**'dır.
 - 3) Başşehirleri **Gordion**'dur.
 - 4) Midas önemli dini merkezleridir.
 - 5) Ekonominin temeli tarıma dayanır.
 - 6) **Kibele** isimli bereket tanrıçaları var.
 - 7) Tarımla ilgili çok sert kanunlar yapmışlardır. Bir öküz kesene veya saban kırana ölüm cezası vermeleri gibi...
 - 8) **İlk** hayvan hikâyelerini (Fabllar) yazmışlar.
 - 9) Dokumacılıkta ileri gitmişlerdir.
 - 10) Frigyalılar **Tapetes** adı verilen halı ve kilimleri ile ünlüdürler.
 - 11) Kimmerler tarafından yıkıldı.
- * Friglerden günümüze kalan en önemli eser **Kral Midas'ın Mezarıdır**.

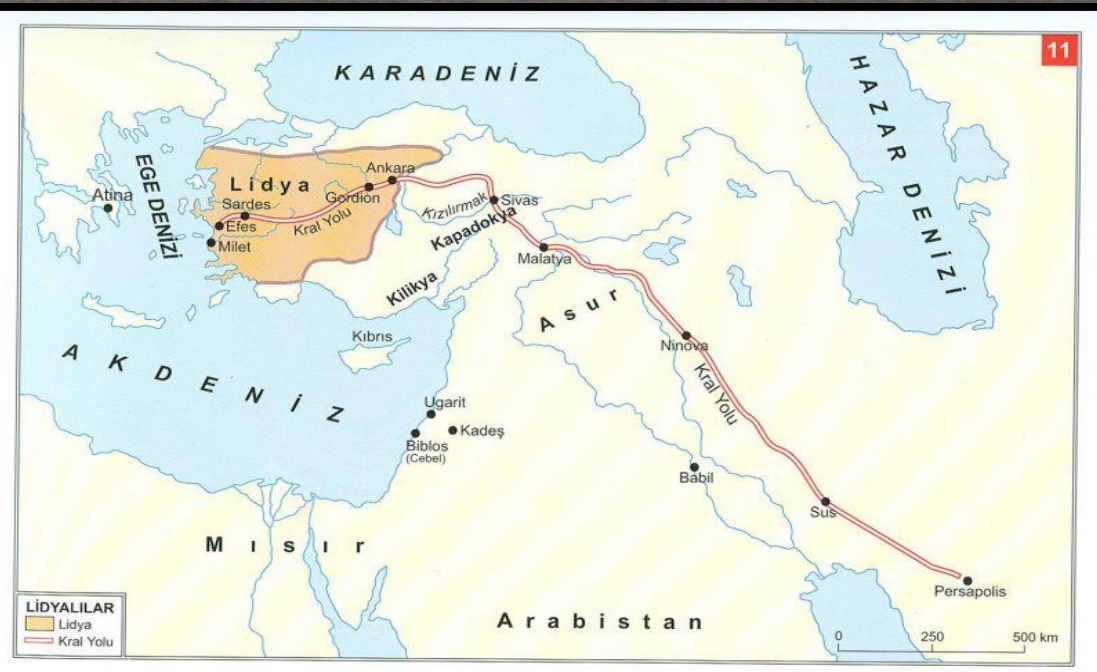
Kibele

Frig kap ve taslar 1

4) LİDYALILAR (MÖ.687-MÖ.546)

- 1) Gediz ve Menderes ırmakları arasındaki bölgede Kral **Giges** tarafından kuruldu.
- 2) Başkentleri **Sardes(Sard)**dır.
- 3) Tarihte bilinen **ilk parayı** kullanarak ticaretin gelişmesine önemli katkı sağlamışlardır.
- 4) Lidyalılar Efes'ten başlayıp, Sus'a kadar uzanan **Kral Yolu**nu yaptılar.
- 5) Feodal bir toprak sistemi uyguladılar. Halk sınıflara ayrılmıştı.
- 6) Altın işlemeciliğinde çok ileri gittiler.
- 7) Lidyalıların kısa zamanda yıkılmasının sebebi, ordularının **paralı askerlerden** oluşmasıdır. (Milli bir ordu kuramadılar.)
- 8) Lidyalılara Persler son vermiştir.

Sardes (Salihli)

Fotoğraf 2.25: Karun hazinelerinden gümüş vazo

Fotoğraf 2.26: Karun hazinelerinden horoz baş tütüslük

Fotoğraf 2.24: Karun hazinelerinden altın bilezik ve değerli taşların olduğu altın kolye

5) İYONYALILAR

(M.Ö. 1200-676)

1)İzmir'den B.Menderes Nehri arasına kadar olan bölgeye İyonya denir.

2)Yunanistan'dan gelen Akalar bu bölgeye gelerek şehir (polis) devletleri kurdular.

3)En önemli şehir devletleri; Efes, Milet, Foça ve İzmir'dir. İyonya'da "siyasi birlik kurulamamıştır." Ancak olağanüstü durumlarda "Tiran" adı verdikleri bir

kralın etrafında birleştikleri görülmüştür.

4)Deniz ticaretinde gelişerek Akdeniz ve Karadeniz'de koloniler kurmuşlardır.

5)Tanrılarını insan gibi düşünmüşlerdir.

En büyük tanrıları ise tanrıların babası sayılan Zeus ve karısı Hera'dır.

6)Bilim ve sanatta geliştiler. Önemli bilim adamları Matematikte Tales ve Pisagor, Tarihte Herodot, Tıpta Hipokrat, Felsefede Diojen'dir

7)İyon Edebiyatının en önemli eseri Homeros'un "İlyada ve Odesa destanı" dır.

8)Efes'deki Artemis Tapınağı ve Sisam'daki Hera Tapınağı önemli sanat eserleridir.

ARTEMİS TAPINAĞI MODELİ

İYONYA

6) Urartular (MÖ.900-MÖ.600)

- 1) Van Gölü ve çevresinde Huriler tarafından kuruldu.
- 2) Başşehirleri **Tuşpa**'dır.
- 3) Urartularda kral ülkeyi savaş tanrısı **Haldi** adına yönetirdi.
- 4) Tarım ve hayvancılıkla uğraştılar.
- 5) Sık ormanlarla kaplıydı. Bu sebeple Sürekli istilaya uğradılar.
- 6) Kaleler ve su kanalları ile meşhurdur.
- 7) Urartular ölümden sonra hayata inanmışlardı. Bu yüzden mezarlarını ev ve oda biçiminde yapıp içine çeşitli eşyalar koyuyorlardı.
- 8) Maden işlemeciliği, kaya oymacılığı ve kabartma sanatlarında oldukça ileri gitmişlerdir.
- 9) Medler tarafından yıkılışlardır.
* Toprakkale, Çavuştepe, Patnos ve Kayalidere kaleleri bu dönemden kalma önemli eserlerdir.

Urartu Tarım Aletleri

Sol Taraf: Bir Çatal Parçası; **Sağ Taraf:** Van Gölü'nün doğusunda yer alan Rusahinili (Toprakkale)'de yapılan kazılarda bulunan bir saban demiri.

Kemik ve Ahşap Eşya Oymacılık Sanatı Örnekleri

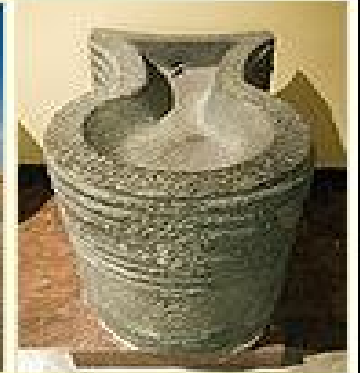

Sol Taraf: Toprakkale'de yapılan kazılar sırasında ele geçirilen Şamdan. **Sağ Taraf:** Soldaki Şamdan'ın üzerinde yer alan fildişi heykelin büyütülmüş hali, [Anadolu Medeniyetleri Müzesi](#).

Toprakkale'de bulunan Urartu tanrılarının kemikler üzerine oyularak yapılmış [Anadolu Medeniyetleri Müzesi](#)'nde sergilenen heykelleri.

Karmir Blur (*Kızıl-Tepe*), Ermenistan Ulusal Tarihi Müzesi'nde bulunan tahtadan yapılmış bir at başı.

Urartu Tapınak ve Kurban Yerleri

Sol Taraf: [Tuşpa](#), [Van Kalesi](#) bahçesinde bulunan çocukları kurban etmek amacıyla kullanılan uçurum yeri. **Orta:** [Haldiler tapınağının duvarındaki fresklerin onarımı](#). **Sağ Taraf:** [Rusahinili \(Toprakkale\) Haldi Tapınağının Kurban Kesme Yeri](#), [İstanbul Arkeoloji Müzesi](#).

MISIR MEDENİYETİ (MÖ 3.050-MÖ.333)

- 1)Kuzey Afrika'da NİL nehri ve etrafında kurulmuş olan bir medeniyettir.
- 2)Etrafının çöl ve denizlerle kaplı olması kendine özgü bir medeniyet kurmalarına sebep olmuştur.
- 3)Mısır Uygarlığı da Mezopotamya Uygarlığı gibi “Ana Kaynak” uygarlıktır.
- 4)NOM adı verilen şehir devletleri varken, Kral MENES'ten itibaren merkezi krallık haline gelmişlerdir. (MÖ. 3000)
- 5)Mısırlılar Tanrı – Kral olarak nitelendirilen “Firavunlar” tarafından yönetilmiştir. Bu durum Firavunlara sınırsız bir güç kazandırmıştır.
- 6)Halk, Rahipler, Din adamları, askerler, tüccarlar, çiftçiler ve köleler olarak sosyal sınıflara ayrılmıştı.
- 7)Mısırlılar tarım, ticaret ve madencilikle uğraşmışlardır.
- 8)MÖ. 525'te Persler, MÖ.333'te de Büyük İskender tarafından işgal edilmiştir.

ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

* Çok tanrılı inançları vardı. Ölümünden sonraki hayata inanmışlardır. Öldükten sonra tekrar dirilmeyi vücudun bozulmamasına bağlayan Mısırlılar, ölümlerini “Mumyalamışlar” ve mumyacılığı milli sanat haline getirmişlerdir. Mumyalama sırasında insan anatomisini öğrenen Mısırlılar “Tıp ve eczacılık” alanında da önemli gelişme göstermişlerdir.

* Firavunları adına yaptıkları Karnak ve Luksor tapınaklarının yanında, uzun süre dünyanın 7 harikası arasında sayılan “Piramit” denilen anıt mezarları oldukça ünlüdür. Ayrıca insan başlı aslan gövdeli “Sfenks” adı verilen heykelleri oldukça dikkat çekicidir. Halk için yapılan mezarlara ise “Labirent” adı verilmektedir.

ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

*Hiyeroglif (resim) yazısını kullandılar. Yazılarını PAPIRÜS adı verilen bitki yapraklarına yazmışlardır.

*Suriye egemenliği için Hititlilerle savaştılar. Hititlilerle MÖ.1280'de tarihte bilinen ilk yazılı antlaşma olan "Kadeş Antlaşması"nı imzaladılar.

*Nil Nehri'nin taşma zamanını önceden bilebilmek amacıyla rasathaneler kurmuşlar astronomide gelişmişlerdir. Böylece "Güneş Yılı" esasına dayalı bilinen ilk takvimi bulmuşlardır. gelişmişlerdi.

*Nil'in taşması sonucu tarla sınırlarının bozulması, Matematik ve Geometri alanında gelişmelerine de katkı sağlamıştır. Ondalık sayıları, Pi sayısını bulmuşlar, dört işlemi kullanmışlardır.

PİRAMİTLER

Çoğu Eski ve Orta Krallık dönemine ait olan Firavunların anıt- mezarlarıdır. Mısır'da 100 den fazla piramit bulunmaktadır. Bunlar içerisinde en büyüğü olan uzun süre dünyanın 7 harikası arasında yer alan "Keops Piramidi"dir. MÖ 2560 yılında yapıldığı 146.58 metre yüksekliğinde her biri birkaç ton ağırlıkta olan 2 milyon taş bloktan 20 yılda yapıldığı ileri sürülmektedir. Piramidin tepesinin "Kuzey Kutbunu" çevresinin ise "Ekvatorun uzunluğunu" temsil ettiği ileri sürülür.

PİRAMİTLER

*Kirlenmiş suyu, birkaç gün Piramit'in içine bırakırsanız; suyu arıtılmış olarak bulursunuz.

*Piramit'in içerisinde süt, birkaç gün süreyle taze kalır ve sonunda bozulmadan yoğurt haline gelir.

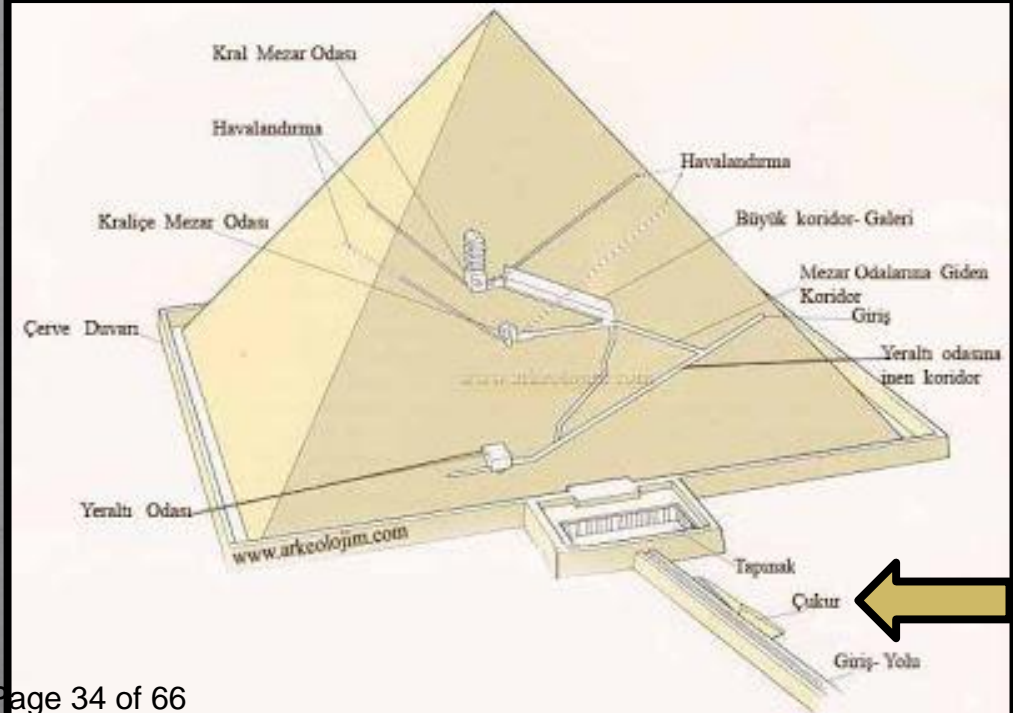
*Bitkiler, Piramit'in içinde daha hızlı büyürler.

*Piramit'in içine bırakılmış su, 5 hafta süreyle bekletildikten sonra yüz losyonu olarak kullanılabilir.

*Çöp bidonu içindeki yemek artıkları, hiç koku vermeden Piramit içinde mumyalaşır.

*Kesik, yanık, sıyrık gibi yaralar Piramit'in içinde daha çabuk iyileşme eğilimi gösterir.

*Piramitlerin bazı odalarının içinde ne olduğu hakkında bir bilgi yoktur; araştırmacıların çoğu, ya içinde kayboldular ya da aynı yerde birkaç tur attılar, fakat içlerini göremediler.

İRAN UYGARLIĞI

MEDLER

PERSLER

Pers Krallığı (MÖ 700–486)

700'de

Perslerin MÖ 556'da
Medlerden aldığı yerler

Perslerin MÖ 546'da
Lidyalılardan aldığı yerler

Perslerin MÖ 539'da
Babillilerden aldığı yerler

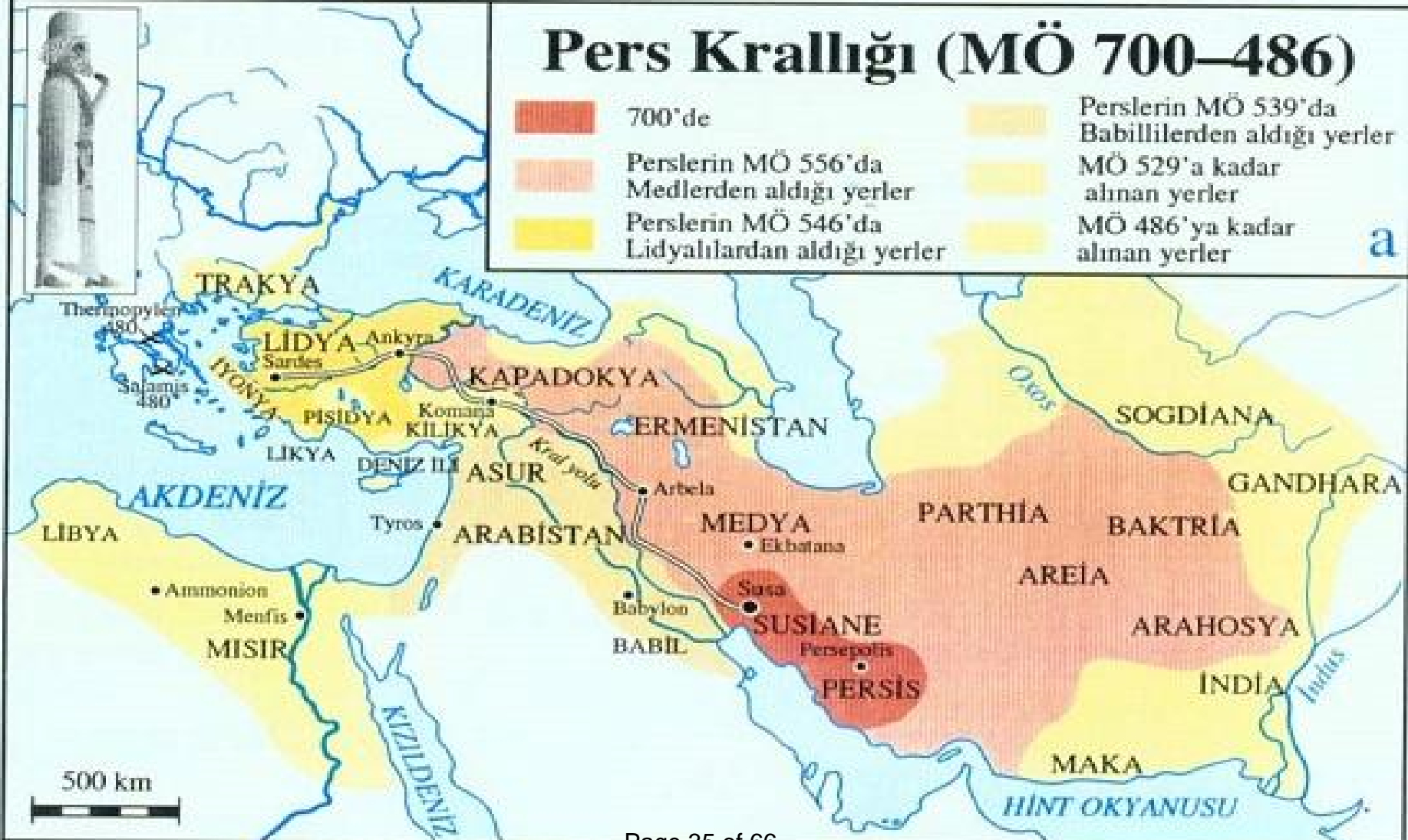

MÖ 529'a kadar
alınan yerler

MÖ 486'ya kadar
alınan yerler

a

MEDLER

1)İran, Asya'yı, Anadolu, Mezopotamya, Suriye ve Mısır'a bağlayan bir geçiş noktası üzerinde olduğundan birçok uygarlığın yaşadığı bir bölge durumundadır.

2)İran'da kurulan ilk devlet Med Devleti'dir.

3)Kurucusu Keyeksar'dır.

4)Keyeksar'ın ölümünden sonra devlet zayıflamıştır.

5)Persler tarafından yıkılmışlardır.

PERSLER

- 1) Medleri yıkan Persler güçlü bir devlet kurdular.
- 2) İndus Irmağından Makedonya'ya kadar büyük bir devlet kurdular.
- 3) Krallarının sınırsız yetkileri vardı. Başkentleri Persepolis'dir.
- 4) Ülke Satraplık adı verilen eyaletlere bölündü.
- 5) Dinleri iyilik ve kötülüğün mücadelesi anlayışına dayanan "Zerdüşlüktür". Tapınaklarına "Ateşgede" denilmiştir.
- 6) Dünyanın ilk posta teşkilatını kurdular.
- 7) Sarayları, kabartmaları yanında insan başlı boğa gövdeli sfenksleri oldukça ünlüdür.
- 8) İskender tarafından yıkılmıştır.

Kral, tanrı Ahuramazda'nın yeryüzündeki temsilcisiydi

DOĞU AKDENİZ UYGARLIĞI

FENİKELİLER

İBRANİLER

A) FENİKELİLER

1)Sami ırkındandırlar.

2)MÖ 1200 yıllarında Lübnan Dağları ile Akdeniz arasında Sur, Sayda, Biblos gibi şehir devletleri biçiminde yaşamışlardır.

3)Denizcilikte gelişmişler Akdeniz kıyılarında ticaret kolonileri kurmuşlardır. Tarihin ilk “deniz kolonici” devletidir.

Not: Fenikelilerin en önemli kolonisi Tunus'taki “Kartaca”dır.

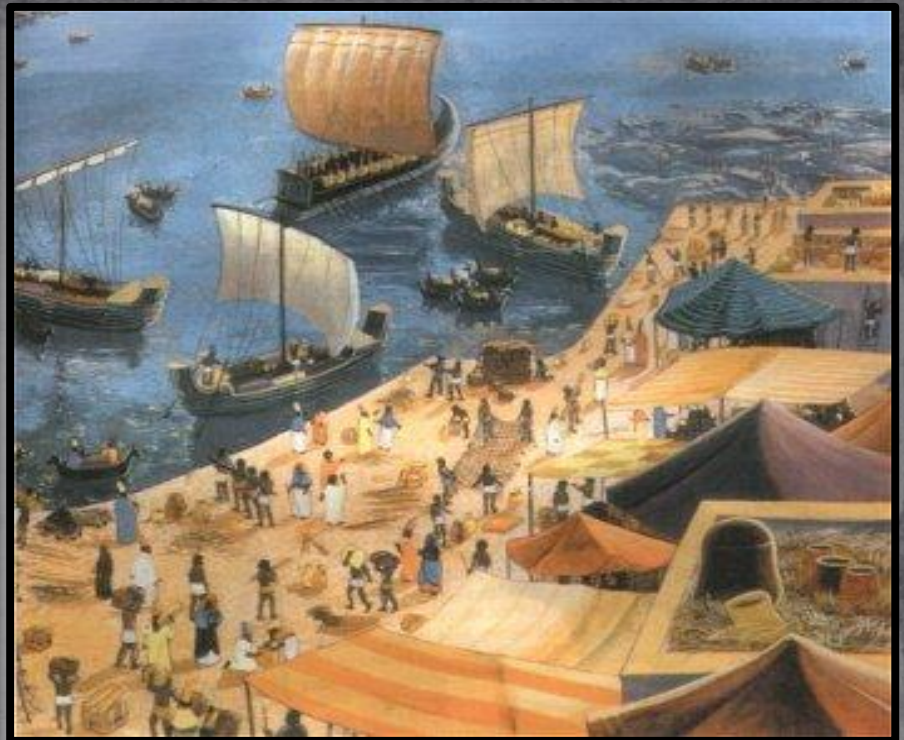
4)Cam'ı icat etmişler, Fildişi işlemeciliğinde ileri gitmişlerdir.

5)Çok tanrılı inançları vardır.

6)Mezopotamya Çivi yazısından ve Mısır Hiyeroglifinden etkilenerek ilk alfabe (harf yazısını) yaptılar. (22 harflidir)

Önemli: Bu alfabe Yunanlılara, onlardan da Romalılara geçerek bugünkü LATİN alfabesini oluşturmuştur.

Önemli: Ticaret sayesinde doğu ile Akdeniz ülkeleri arasında kültürel etkileşimi sağlamışlardır.

𐤀	𐤁	𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	𐤇	𐤈	𐤉	𐤊	𐤋
aleph	beth	gimel	daleth	he	waw	zayin	heth	teth			
'	b	g	d	h	w	z	h	t			
𐤌	𐤍	𐤎	𐤏	𐤐	𐤑	𐤒	𐤓	𐤔	𐤕	𐤖	𐤗
yod	kaph		lamed		mem			nun	samekh		
y	k		l		m			n	s		
𐤘	𐤙	𐤚	𐤛	𐤜	𐤝	𐤞	𐤟	𐤠	𐤡	𐤢	𐤣
ayin	pe	sade	qoph	resh	shin						
'	p	s	q	r	sh/s						

B) İBRANİLİLER

1) Bugünkü İsraililerin atası olup Kutsal kitapları Tevrat'a göre Hz. Musa'nın önderliğinde Mısırdan gelerek bugünkü İsrail topraklarına yerleştikleri belirtilmiştir.

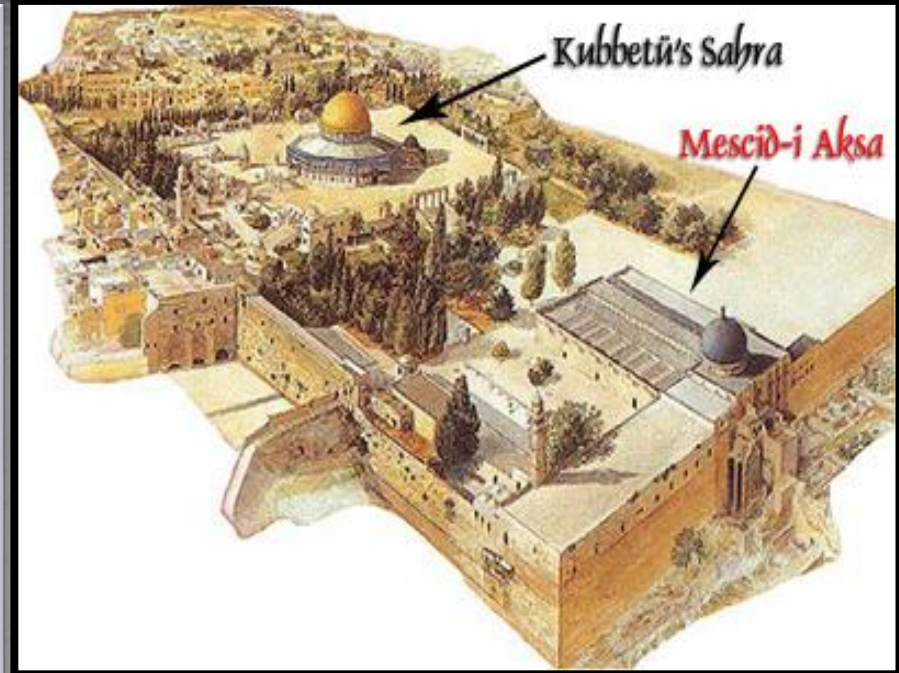
2) Kenanilerin, ırmağı aşan anlamına gelen "İbrani" adını verdikleri kavim, Peygamberleri Hz. Musa'ya inandıkları için "Museviler" diye tanındıkları gibi 12 İsrail kabilesinden birinin adı olan Yehuda'dan dolayı "Yahudiler" olarak da adlandırılmışlardır.

3) Hz. Davut döneminde başkenti Kudüs olmak üzere devletlerini kurmuşlar, en parlak dönemlerini ise Hz. Süleyman döneminde yaşamışlardır.

4) Hz. Süleyman'ın ölümünden sonra birlikleri bozulmuş, devletleri "İsrail" ve "Yahudi" (Yuda) olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

• İsrail Devleti'ne Asurlular, Yahudi Devleti'ne ise Babiller son vermişlerdir.

* Romalılara karşı isyan etmeleri üzerine MS 70 yıllarında sürgün edilmişler dünyanın değişik bölgelerine dağılmışlardır.

5)1948 yılına kadar bir daha devlet kuramamışlar, dünyanın dört bir yanında dağınık olarak yaşadılar. Ancak II. Dünya Savaşı sonunda İngiltere ve Amerika'nın yardımıyla bugünkü Filistin'de işgalci İsrail devletini kurmuşlardır.

6)En önemli eserleri Kudüs'teki MESCİD-İ AKSA (Süleyman Mabedi) dir.

Önemli: Tek tanrılı dine inanan ilk kavmidir. Kutsal kitapları TEVRAT 'dır.

NOT: İbraniler Museviliği Milli bir din olarak kabul ettiklerinden bu din diğer kavimler arasında fazla yayılmamıştır.

EGE VE YUNAN UYGARLIKLARI

A) GİRİT

B) MİKEN (AKA)

C) YUNAN (DORLAR)

A) GİRİT MEDENİYETİ

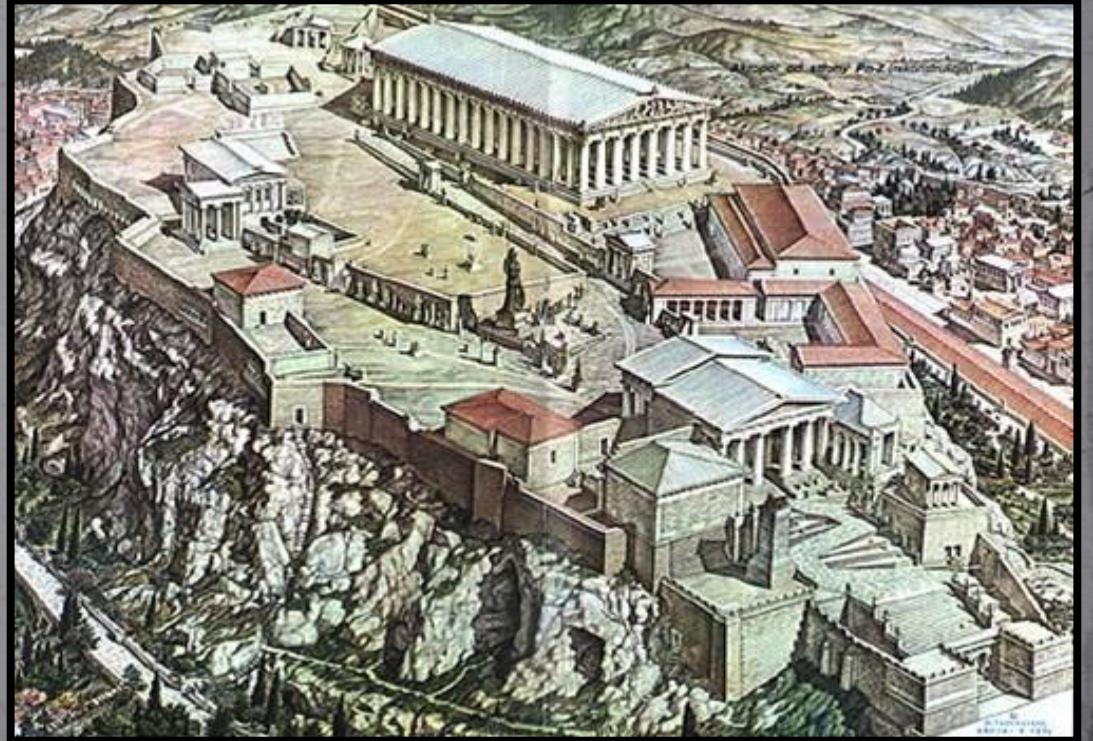
*Ege ve Yunan Medeniyetinin ilk ortaya çıktığı yer Girit Adası'dır.

*Bu medeniyet buradan diğer adalara, Mora ve Yunanistan'a yayılmıştır.

*En önemli eserleri Knossos Sarayı'dır.

*Kuyu mezarları ve vardır.

*Aka işgali ile yıkıldı.

B) MİKEN UYGARLIĞI (AKALAR)

*Anadolu'dan MÖ. II. binde Yunanistan'a gelen AKALAR tarafından Mora'da kurulmuştur.

*Şehir devletleri halinde yaşadılar. En önemli şehri MİKEN'dir.

*Akaların siyasi tarihinin en önemli olayı Truva Savaşlarıdır. Çanakkale Boğazı'nın egemenliği için Mikenlilerle Trualılar arasında yapılmıştır. Truva Savaşları tarihte ilk defa "Boğazlar Sorununu ortaya çıkarmıştır.

*Homeros'un İLYADA adlı eserinde bu savaşlar anlatılır.

*Önemli Mimari eserleri Miken ve Tirins Şatoları'dır.

*Miken Uygarlığı DORLAR tarafından yıkılmıştır.

C) YUNAN MEDENİYETİ

*Akalara son veren DORLAR tarafından kurulan bir medeniyettir.

*POLİS adı verilen şehir devletleri kurdular. En önemli şehir devletleri Atina, Teb, Sparta ve Korint'dir.

*Yunan şehir devletleri güç olarak birbirlerine karşı üstünlük sağlayamamışlardır. Bu nedenle Yunanistan'da ilk çağda milli bütünlük sağlanamamıştır.

*Yunanistan'da Halk; Soylular, tüccarlar, köylüler ve köleler olarak sınıflara ayrılmıştı.

*Perslere karşı M.Ö 4. yy'da Atina ile Sparta'nın öncülüğünde Peleponnes savaşlarını yapmış ve galibiyet almışlardır.

Not:Bu savaşlar içinde yer alan "Maraton Muharebesinin" günümüz olimpiyatlarında koşulan Maraton yarışına kaynak olmuştur.

*Yunan Medeniyeti kendinden sonraki Hellen ve Roma Medeniyetleri üzerinde etkili olmuştur.

PARTENON TAPINAĞI

DEVLET YAPILARI VE HUKUK

- * Başlarına Kralın yetkilerine sahip **Arhon** adı verilen bir kişi seçmişlerdir. Olağanüstü hallerde şehir devletleri kralları "Tiran" adını verdikleri otoriter bir kralın etrafında birleşmişlerdir.
- * Zamanla güçlenen orta sınıf, yoksul halk sınıfları ile birleşerek soyluların yönetimine son verdiler. Bu mücadele Yunanistan'ın **ilk yazılı kanunları olan "Drakon Kanunları'nın"** ortaya çıkışını hazırlamıştır.
- *Drakon Kanunları'nın yetersizliği, **Solon'un** zenginlikler esasına dayanan oy sistemini getirdi.
- *Nihayet halkın desteği ile iş başına gelen **Klistenes'in** "zenginlik farkını ortadan kaldırarak herkese oy hakkı getirmesi ile **"demokrasiye"** geçişi sağlamıştır.

Efendisinin yanında bir köle

ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

*Fenikelilerin harf yazısını, geliştirerek kullanmışlardır.

*Homeros'un İlyada ve Odiessa destanları oldukça ünlüdür.

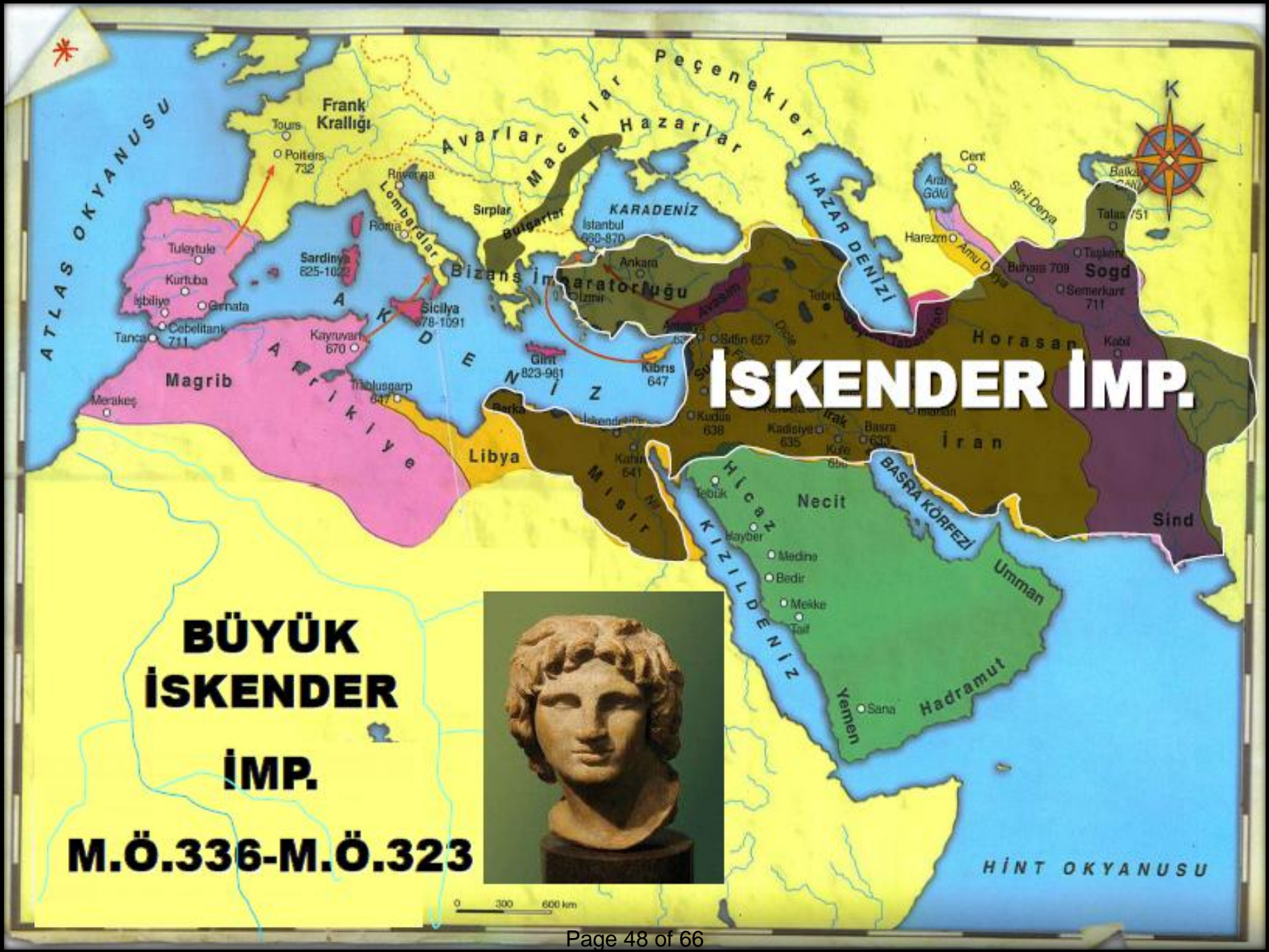
*Çok Tanrılıdır. Tanrılarının Olimpos Dağı'nda bir aile gibi yaşadıklarına inanmışlardır. Tanrıların babası Zeus, ana tanrıça Hera ve çocukları, güzellik tanrıçası Afrodit, savaş tanrısı Ares vb. anlayışı görülmüştür.

*Tanrılarını adına Olimpos Dağı çevresinde spor karşılaşmaları başta olmak üzere, müzik ve şiir yarışmaları düzenlerdi. Bunlar günümüzdeki Olimpiyatların başlangıcı olmuştur.

*Tukidides, Sokrat, Platon (Eflatun) ve Aristo ünlü simalarıdır.

*Zeus Tapınağı bu döneme aittir.

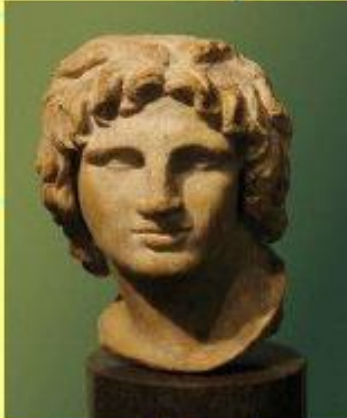

İSKENDER İMP.

BÜYÜK İSKENDER İMP.

M.Ö.336-M.Ö.323

İSKENDER İMPARATORLUĞU (MÖ. 359-MÖ.323)

1)Makedonya Kralı II. Filip'in ölümüyle yerine geçen oğlu Büyük İskender Yunanistan ve Trakya birliğini sağladı.

2)MÖ.4. yy'da ünlü "Asya Seferine" çıkarak Persleri, Granikos ve İssos Savaşları'nda yenerek Perslere son verdi.

3)Anadolu, Suriye, Mısır, Mezopotamya ve İran'ı içine alan Hindistan'a kadar uzanan ve kendi adı ile anılan ilk çağın en büyük imparatorluklarından birini kurdu.

Önemli: Büyük İskender'in Asya Seferi sonucu doğu ve batı uygarlıklarının birbirleri ile kaynaşması sonucu "Helenizm Uygarlığı" denilen (MÖ 330-30) 300 yıl kadar süren yeni bir uygarlık ortaya çıkmıştır. Buranın merkezi ise Mısır'daki İskenderiye şehridir.

4)Hindistan seferi dönüşünde 33 yaşındayken yolda öldü.

ZEUS TAPINAĞI

Resim 2.19: Helen mozaïği

5) Ölümünden sonra ülke generalleri arasında paylaşıldı. Üç farklı krallık kuruldu. Bunlar;

- Mısır'da Ptolomeler Krallığı,
- Makedonya'da Antigonitler Krallığı
- Anadolu'da, Selevkoslar Krallığı

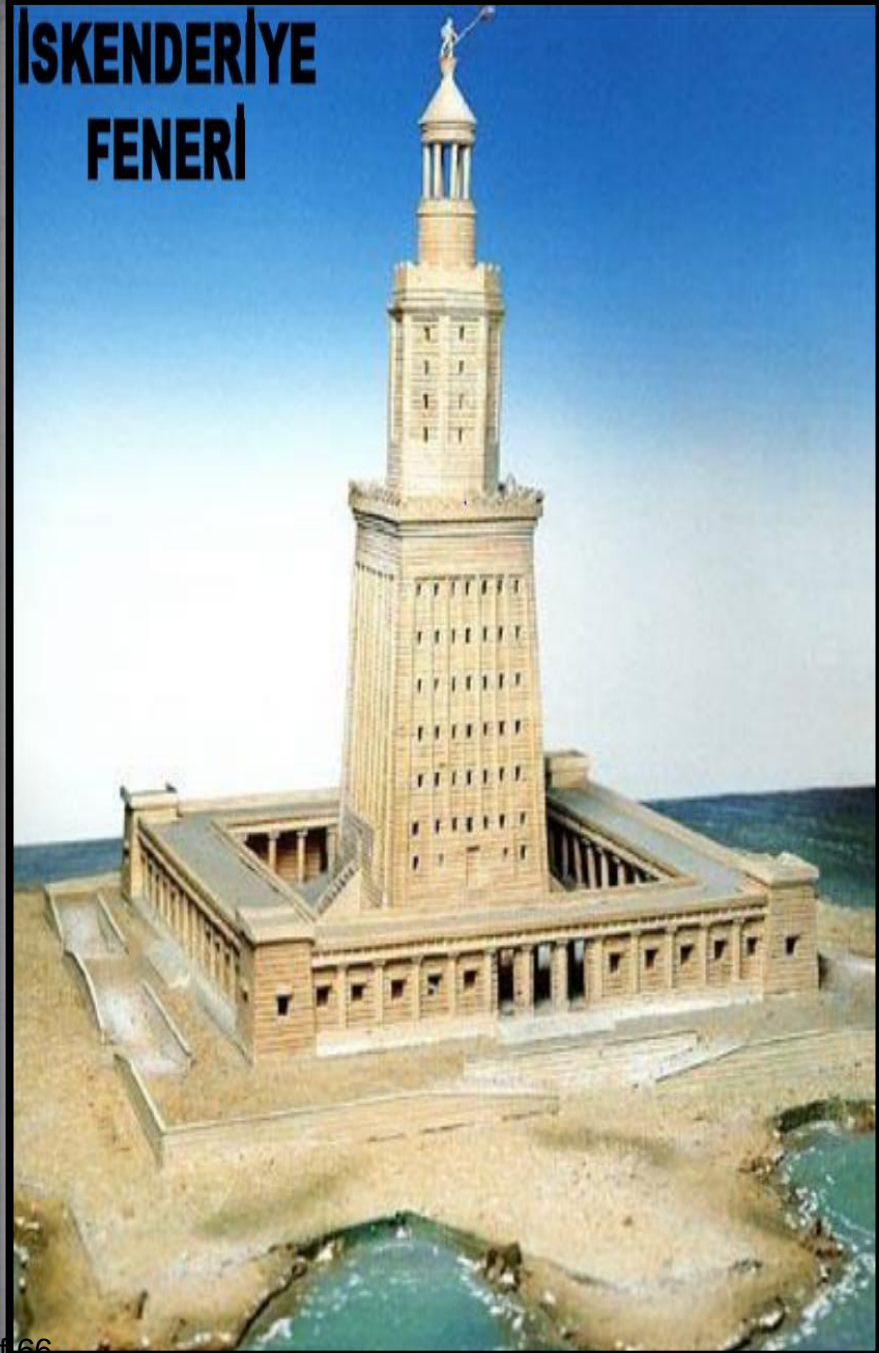
- Pontus Krallığı,
- Kapadokya Krallığı,
- Bitinya Krallığı,
- Bergama Krallığı ortaya çıkmıştır.

* Bergama kralları bilim, edebiyat ve sanata önem verdiler. Koyun ve keçi derisinden Parşümen kâğıdını icat ettiler. Bu sayede pek çok kitap günümüze geldi.

* Bu dönemde yapılan ZEUS tapınağı da meşhurdur.

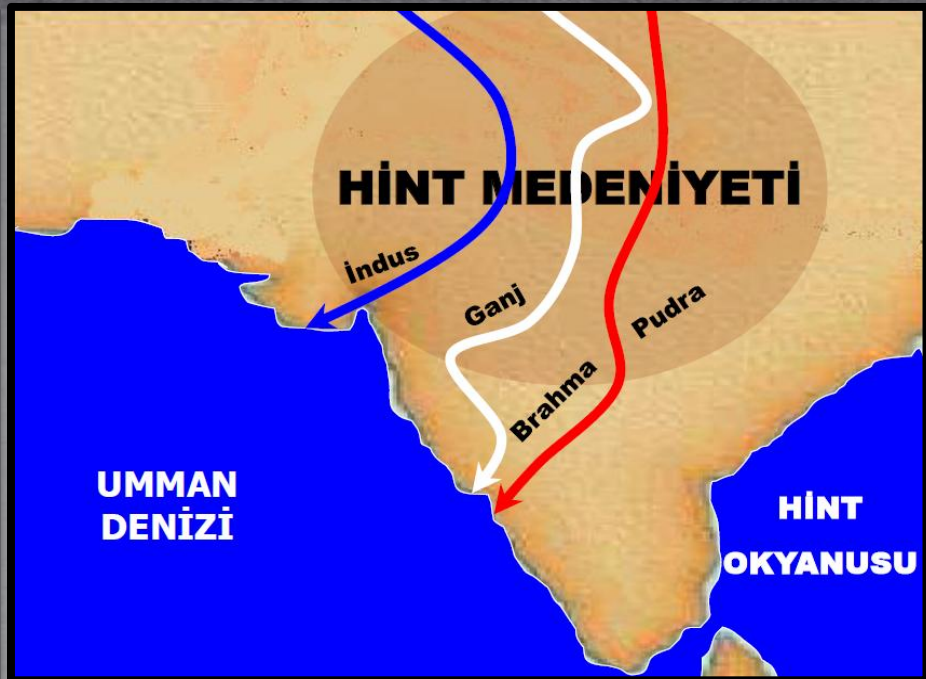
Ayrıca Bergama önemli merkezlerindedir. Bergama'daki Asklepion sağlık Merkezi ve 200.000 cilt kitap barındıran kütüphanesi çok önemlidir.

Önemli: Dünyanın 7 Harikası arasında yer alan "İskenderiye Feneri'nin" bu dönemde yapıldı.

HİNT MEDENİYETİ

- 1) İndus ve Ganj Nehirleri boylarında ortaya çıkmıştır.
- 2) Doğal kaynaklar açısından zengin bir bölgedir. Bu sebeple sık sık istilalara uğramıştır.
- 3) Racalık adı verilen küçük prenslikler halinde yaşadılar.
- 4) Hindistan'la ilgili ilk bilgileri "Veda" adı verilen dini içerikli eserlerden öğreniyoruz.
- 5) Baharat Yolunun merkezidir.
- 6) En yaygın dinler Konfüçyüsçülük, Taoizm, Manihaizm ve burada fazla yayılmayan Budizm'dir.
- 7) İklimin sıcak olması da insanların savaşçılık özelliğinin kaybolmasına ve güçsüz bir devletin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.
- 8) Ramayana Destanı meşhurdur.

HİNT MEDENİYETİ

8)Kast Sistemi denilen halkı sınıflara ayıran ve geçişin olmadığı bir sistem uygulanmıştır. Bu sınıflar;

Brahmanlar (Din Adamları)

Kşatriyalar (Soylular ve Askerler)

Vaysiyalar (Tüccar ve köylüler)

Südralar (Zanaatkar ve işçiler)

Parya (Kast dışı işçi, köleler)

Önemli: KAST Sistemi olması, Hindistan'da millet anlayışının önlemiştir.

NOT 1: Sık sık istilalara uğraması burada güçlü bir devlet kurulmasını önlemiştir, çok değişik din, dil, ırk, mezhepten insanların bulunmasına sebep olmuştur.

NOT 2: Gazneli Sultan Mahmut' un Hindistan'a yaptığı seferler sonunda İslamiyet'in Hindistan'da yayılmıştır.

KHAJURAHO TAPINAĞI

Hinduizm'de
inek kutsaldır.

ÇİN MEDENİYETİ

1)Asya'nın en eski ve en önemli uygarlık merkezlerinden biridir. Asya'da yerleşik yaşam uygarlığının ilk temsilcileridir.

2)Çin tarih boyunca hanedanlıklarca yönetilmiştir.

3)Kralları "tanrının oğlu" unvanını alırdı.

4)Çin imparatorlarının gücü daimi ordularına dayanıyordu.

5)Çin'de halk asiller ve köylüler olarak sınıflara ayrılmıştı.

6)Tao ve Konfüçyüs'ün öğütleri zamanla din kurallarına dönüşmüş, Hindistan'da ortaya çıkan Budizm önemli ölçüde Çin'de yayılmıştır.

7)Tek heceli bir dil konuşan Çin yazısını hala kullanmaktadır.

8) Çin’de iki türlü mimari gelişmiştir.
Askeri mimari (Çin Seddi)

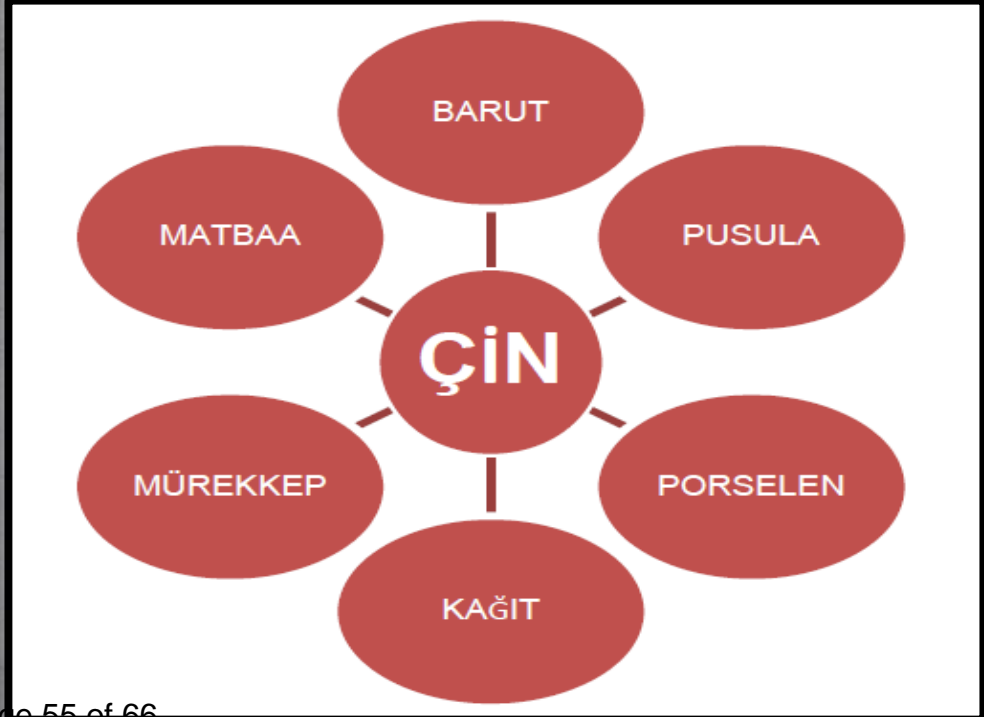
Dini mimari (Budist tapınakları)

9) Çin’ Tarihi “İpek Yolu'nun”
merkezi olduğundan Çin’den Avrupa
içlerine kadar uzanan geniş
coğrafyada canlı bir ticaret hayatı
yaşamışlardır. İpek Yolu egemenliği
için Orta Asya Türkleri ile bitmez
tükenmez savaşlar
yapmışlardır.

10) Çinicilik, porselen, seramik,
kumaş ve ipekçilik gibi alanlar
gelişmiştir.

11) Matbaa, kağıt, pusula, barut, çini
mürekkep ilk kez Çin’de bulunmuştur.

12) Çin’de tarih yazıcılığında çok
gelişmiştir (Orta Asya Türkleri
hakkında ilk bilgileri Çin
kaynaklarından öğreniyoruz)

SİAN'DAN İSTANBUL'A KADAR İPEK YOLU

ROMA İMPARATORLUĞU

- İtalya
- M.Ö.130'e kadar fetihler
- M.Ö.130-30 arasında fetihler
- M.Ö.30-M.S.180 arasındaki fetihler
- İmparatorluğun en geniş sınırları
- M.S. 395'te İmparatorluğun ikiye bölünme sınırı

ROMA İMP.

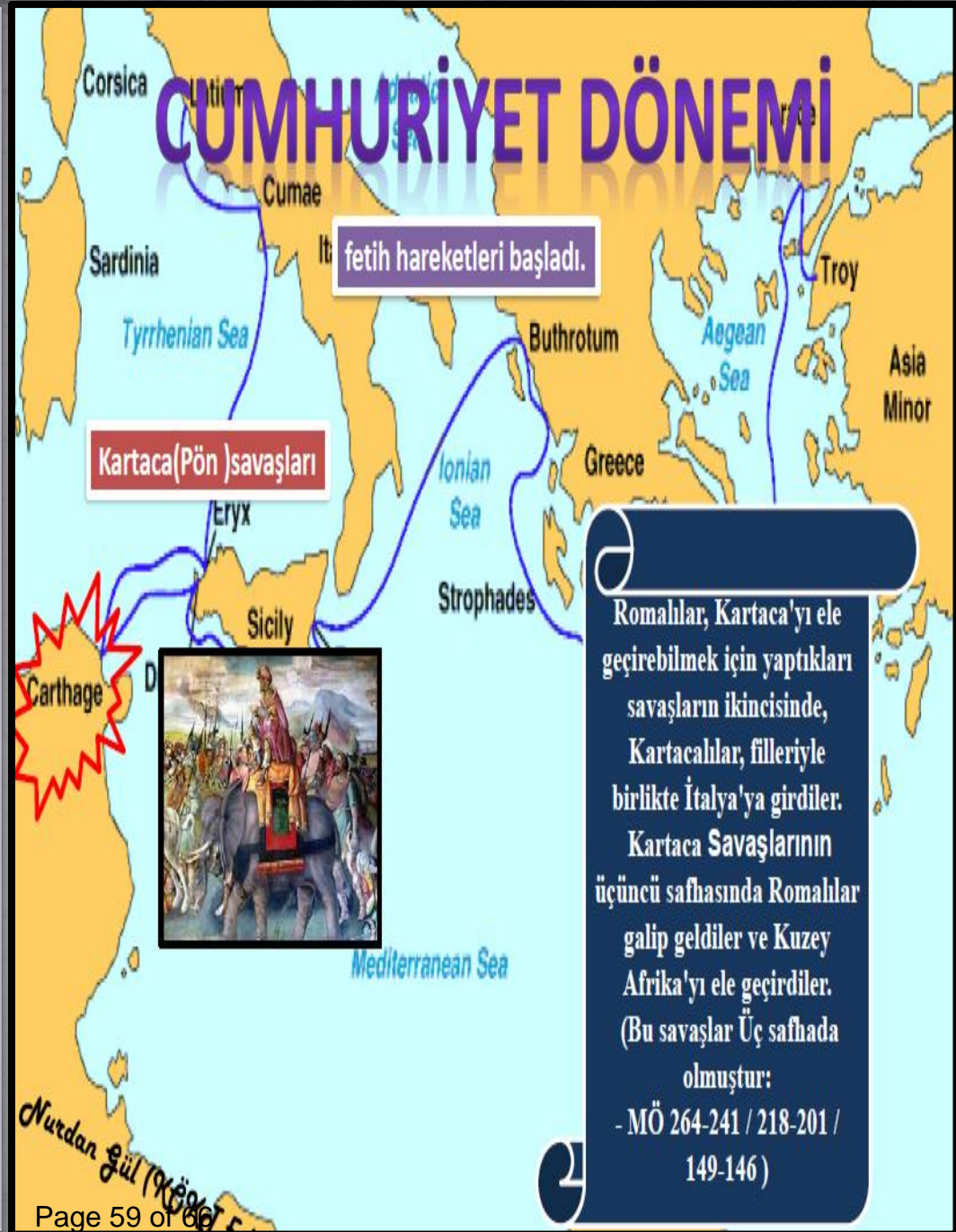
0 500 1000 km

M.Ö. 27 yılında Augustus (Augusto) tarafından kurulmuş bu imparatorluk zamanla, İngiltere dâhil olmak üzere Avrupa'nın büyük bir bölümünü, Kuzey Afrika'yı, Anadolu'nun hermen anından Hindistan'a kadar olan büyük bir bölgeyi egemenliğine almış. Başkenti Roma, Tiren Denizi'ne yaklaşık 30 km uzaklıkta ve Tiber Nehri'nin her iki yakasını içine alan bir bölgede bulunmaktaydı.

ROMA İMPARATORLUĞU (MÖ. 753-MS. 1453)

- 1) Apenin Yarımadası'nda MÖ 3. yy. da İtalya'da siyasi birliği sağlayan Latinler tarafından kuruldu.
- 2) Roma sırası ile Krallık, Cumhuriyet ve İmparatorluk biçimden yönetildi.
- 3) Krallık devri; MÖ.753 de Roma şehrinin kurucusu ve aynı zamanda ilk kralları olan Romulus başladı.
- 4) Roma halk sınıflarından Patriciler ve Plebler arasındaki mücadele sonucu MÖ 510 yılında Cumhuriyet'e geçildi.
- 5) MÖ.27'de Sezar'ın öldürülmesiyle İmparatorluk devri başladı.
- 6) Romalılar, Kartaca'yı almak için Pön Savaşları yapıp kazandılar. Böylece Kuzey Afrika'yı ele geçirdiler.
- 7) Sırasıyla İspanya, Yunanistan, Anadolu ve Suriye, Mısır topraklarını aldılar.

İmparatorluk Dönemi

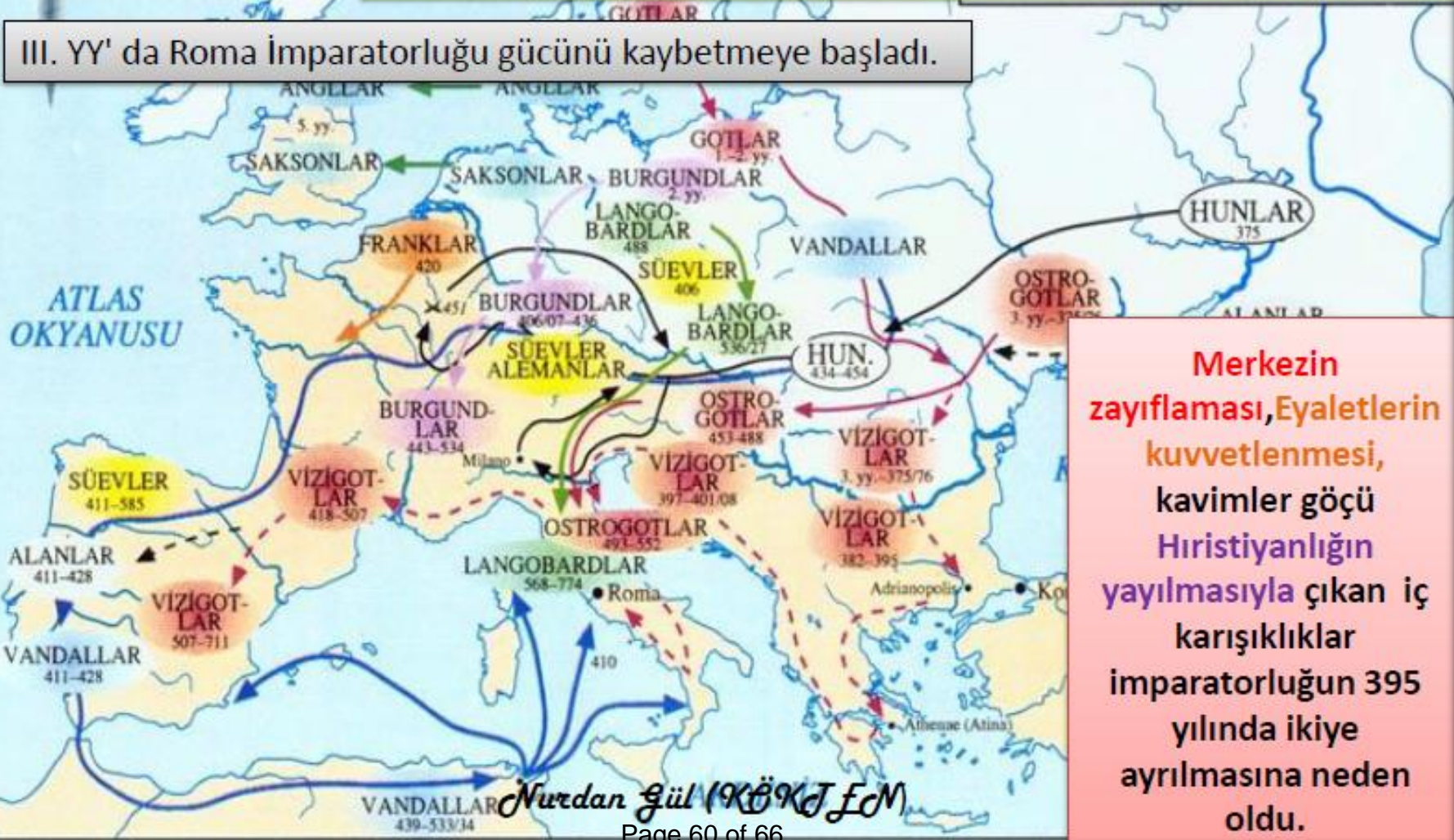
İ. yy'a kadar
Kavimler Göçü

Fetihler büyük ölçüde durmuştur.

Roma İmparatorluğu (375)

yollar yapılmış ve halkın refah seviyesi yükseltilmeye çalışılmıştır.

III. YY' da Roma İmparatorluğu gücünü kaybetmeye başladı.

Merkezin zayıflaması, Eyaletlerin kuvvetlenmesi, kavimler göçü Hıristiyanlığın yayılmasıyla çıkan iç karışıklıklar imparatorluğun 395 yılında ikiye ayrılmasına neden oldu.

8) III. Yy.'dan itibaren Roma gücünü kaybetmeye başladı.

9) Merkezin zayıflaması, eyaletlerin kuvvetlenmesi ve 395 Kavimler Göçü, iç karışıklıklar gibi nedenlerle, Roma İmparatorluğu 395 yılında Batı ve Doğu Roma (Bizans) olarak ikiye ayrıldı.

10) 476 yılında kuzeyden gelen barbar kavimler tarafından Batı Roma yıkıldı. 1453 yılında da Doğu Roma yıkıldı.

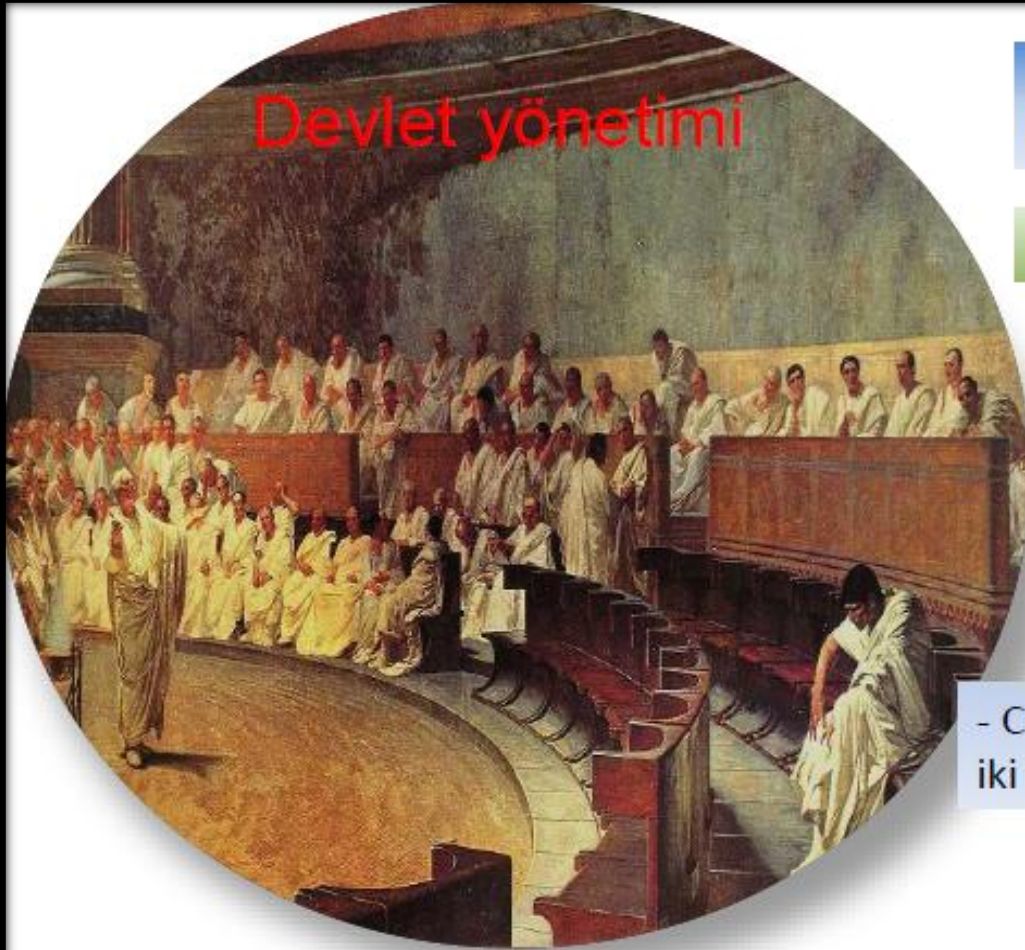
Doğu ve Batı Roma Arasındaki Farklar:

Doğu Roma; Merkezi, İstanbul
"Hellen Kültürü"nü,
Ortodoks Mezhebi'ni,
"Grekçe"yi benimsemiştir.

Batı Roma; Merkezi, Roma
"Latin Kültürü"nü,
"Katolik Mezhebi"ni,
"Latince" benimsemiştir.

Devlet yönetimi

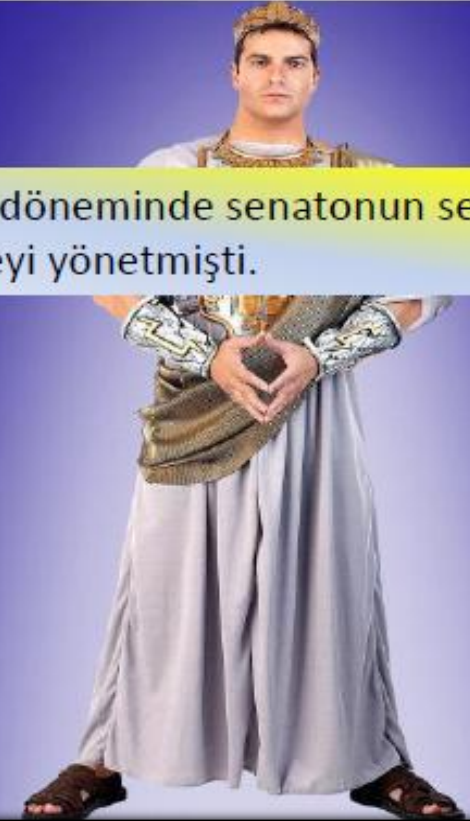
- Kralı; İhtiyarlar meclisi teklif eder.
Halk meclisi(Kuria) da seçerdi.

Kral senatoya yapacağı işleri danışırdı.

- Cumhuriyet döneminde senatonun seçtiği
iki konsül ülkeyi yönetmişti.

Bunalımlı dönemlerde altı aylık sürelerle diktatör denilen
birisi ülkeyi yönetirdi.

Bu süre içerisinde yaptığı işlerden dolayı kimseye hesap
vermezdi

DEVLET YÖNETİMİ

*Krallık Döneminde; krallar, İhtiyarlar Meclisi tarafından önerilir. Halk Meclisi tarafından seçilirdi.

*Cumhuriyet döneminde; bir yıl için seçilen iki Konsül tarafından yönetildi. Bu sisteme Konsüllük sistemi de denildi. Konsüller birbirlerine ve Senatoya karşı sorumluydu. Olağanüstü durumlarda Konsüllerden biri yetkilerini diğer Konsüle devrederek sınırsız yetkili "Diktatörlük" yönetimini uygulardı.

*Roma Senatosu MÖ 27'de Oktavianus'a kutsal anlamına gelen "Agustus" unvanı vermek suretiyle yıkılana kadar sürecek olan imparatorluk dönemi başlamıştır. Krallık ve Cumhuriyet dönemlerinde yönetimde etkin olan Halk Meclisi ve Senato İmparatorluk döneminde önemlerini yitirmişlerdir.

SOSYAL SINIFLAR

Roma'da, halk dört sosyal sınıfa ayrılmıştı.

a)Patrikiler→Oy hakkı olan zengin toprak sahiplerinden oluşuyordu.

b)Plebler→Küçük çiftçiler, zanaatkârlar, tüccarlar vb gibilerden oluşurdu. Askere alınmaz ve oy veremezdi.

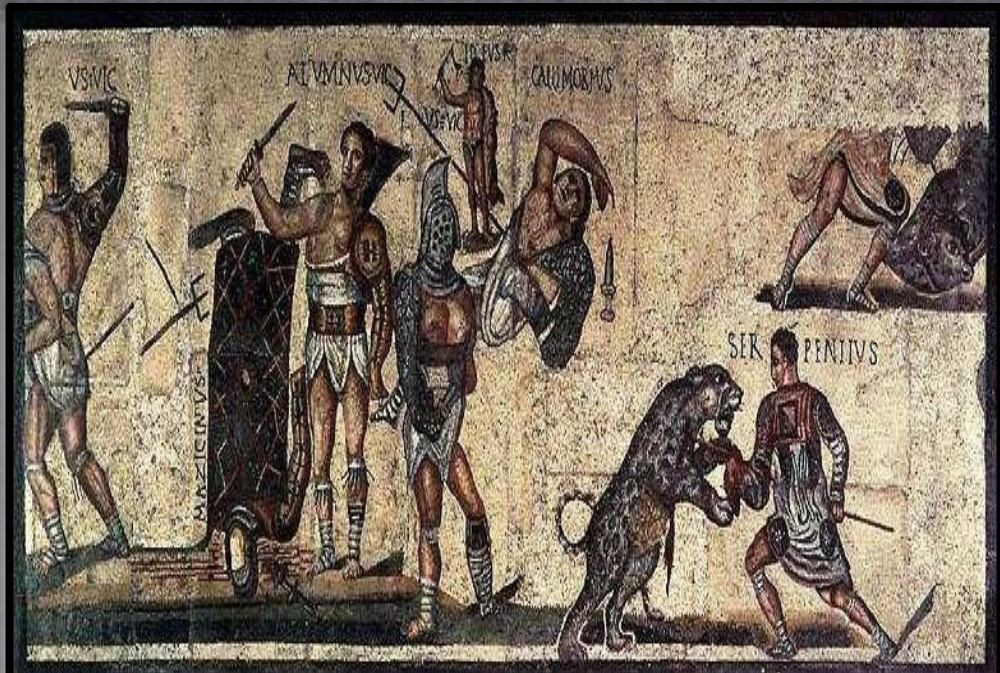
c)Yanaşmalar→ Vatandaşlık hakkını kaybedenler.

d)Köleler→Hiçbir hakları olmayan ve Roma'nın en önemli iş gücünü oluşturan sınıftır. Köleler aynı zamanda Gladyatör yapılırdı. Roma'da köleler sık sık ayaklanmışlardır.(Spartaküs ayaklanması)

HUKUK

Particiler ile Plebler arasındaki mücadele Roma'nın ilk yazılı kanunları olan "**On İki Levha Kanunlarının**" ortaya çıkmasına ortam hazırladı.

Önemli: Roma Hukuku günümüz "Avrupa Hukukunun temeli" oluşturur.

DİN

- 1) Başlangıçta çok tanrılı inançları vardı.
- 2) Hıristiyanlık 313'de Milano Fermanı'yla serbest bırakıldı.
- 3) 381 yılında Hıristiyanlık resmi din olarak kabul edildi.

UYGARLIĞA KATKILARI

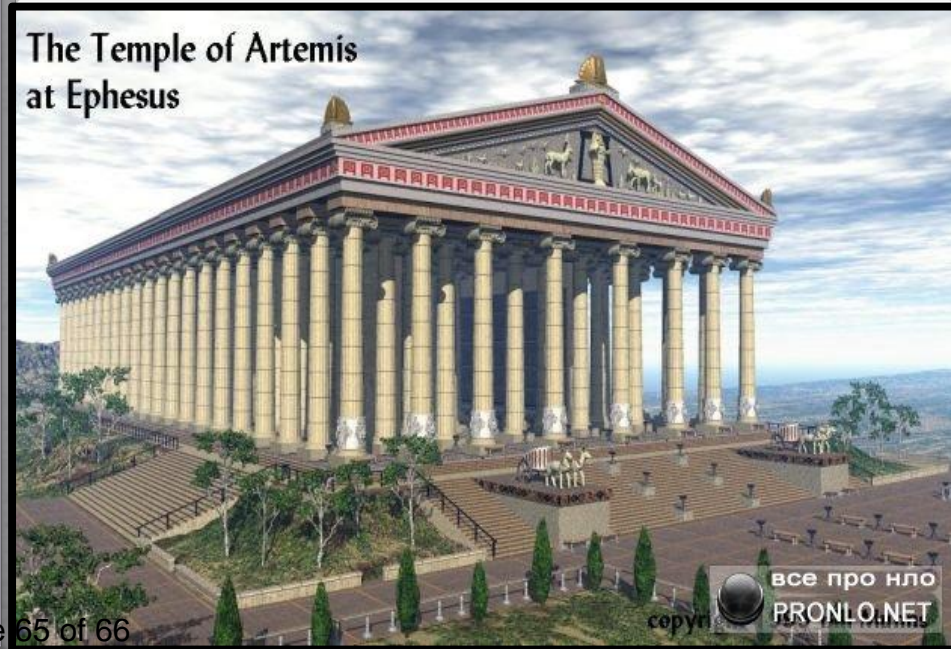
- 1) Mısırlılardan aldığı takvimi Jüllien takvimi adıyla Avrupa'da yaydılar. Bu takvimi daha sonra Gregoryen takvimi denilmiştir. Şuan ki Miladi takvimdir.
- 2) Fenike alfabesini geliştirdiler. Latin Alfabesini oluşturdular.

ROMA ESERLERİ: Yunan ile Roma sanatına "Antikite" denilmektedir.

* Ayasofya, Aya İrini, Binbirdirek, Yerebatan Sarnıcı ile Efes'teki Meryem Ana Kilisesi, Kariye Camii, Dikilitaş, Çemberlitaş, İstanbul Bozdoğan Kemeri (Valens Su Kemeri), Ankara'da Ogüst Mabedi, Antalya Aspendos Tiyatrosu

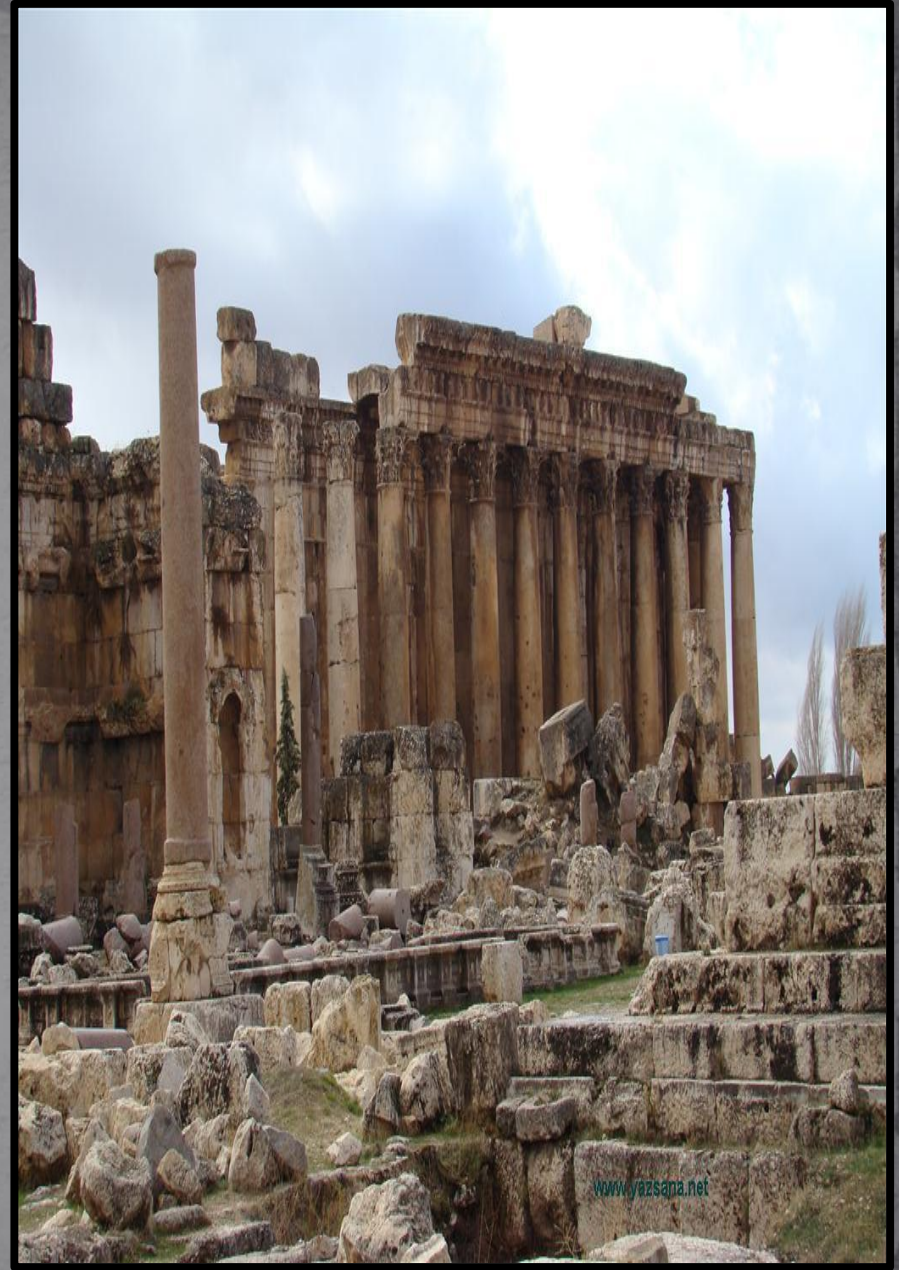
COLOSSEUM (ROMA)

**The Temple of Artemis
at Ephesus**

Venüs tapınağı

Jüpiter tapınağı